ARCHIEFJES

VII

1914-1918
Getuigenissen

Oud-Strijder
Julien GALLE

Marc VANDAELE

ARCHIEFJES

OUD-STRIJDER 1914-1918

Julien GALLE (1896-1971)

In de jaren 1969-1970, waren we op zoek gegaan naar een huis en hadden min of meer onze gading gevonden in een woning die te koop stond in de Kruitenbergstraat, nabij het Astridpark, te Brugge. Tijdens het bezoek ervan maakten we kennis met de heer **Julien Galle** die door de notaris aangesteld was om kandidaatkopers rond te leiden. Het gesprek week vlug af en nam de richting **14-18**. We maakten een afspraak en de heer **Galle** kwam naar de **Frères (S.F.X.)** om bij het jonge volkje over zijn oorlogservaringen te spreken. Daarenboven bleek deze oud-strijder 14-18, de grootvader te zijn van een leerling, **Franky Galle.**

Julien GALLE (in 1915, tijdens zijn opleiding ? - geen insignes te zien).

Heelwat soldaten-souvenirs hebben hetzelfde decor. Fotograaf ?

Julius GALLE (Zo staat aangeduid in zijn stamboekuittreksel) werd geboren op 4 oktober 1896 te **Zedelgem** als zoon van **Augustus Galle** en **Rosalia Calenberghe**.

Op 20 juli 1915 wordt Julius opgeroepen voor de vorming van het **Speciaal Contingent** van **1915**. Op 22 juli 1915 is hij 'présent au Centre d'Instruction n° 5 Barneville'. Zoals Julius/Julien zelf verklaart is de instructie zelf verlopen in Octeville, nabij Cherbourg. **Julien** – zoals hij door het leven zal gaan – is **begin 1916** aan het **front** gekomen in het 4de regiment **Jagers te Voet**. In maart 1917 gaat hij over naar de artillerie. Zo heeft Julien **36 maanden en 16 dagen** aan het **front** doorgebracht. Hij is gewond geworden in 1918, te **Zarren** en is met onbepaald verlof gegaan op 14 oktober 1919. Hij is aldus houder van **vijf frontstrepen** en verscheidene medailles. In januari 1922 is Julien overgegaan naar het Depot Zware Artillerie en in 1923 naar het 'Depot Divisie artillerie van het Leger' wegens de hervorming van het leger. In 1925 behoorde hij tot het 19de Artillerieregiment. Volgens zijn militair dossier tekende hij op 7 juli 1925 als 'Diensthernemer voor 1 jaar bij het 19e Artillerieregiment en tekende telkens bij, tot in **mei 1940** de oorlog uitbreekt. Op 19 mei 1940 wijkt hij met zijn eenheid uit naar Frankrijk. Keert terug in bezet België en wordt vrijgelaten op 11 september 1940. In 1941 wordt hij ter beschikking gesteld van het Ministerie van Financiën. Bij de

ARCHIEFJES

bevrijding staat hij opnieuw ter beschikking van het Ministerie van Landsverdediging en wordt aangeduid voor de Kazerneringsdienst te Brugge. Julien wordt erkend als gewapend weerstander in W.O. II.

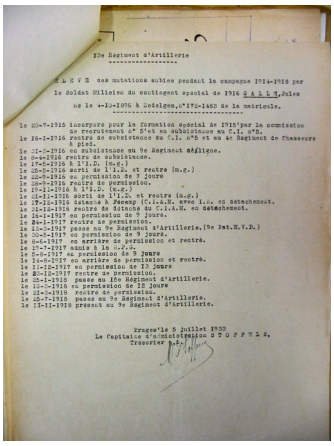

Om de verscheidene 'frontfasen' van Julien te kunnen situeren, was het nodig een overzicht te hebben van de eenheden waartoe hij behoorde, en van de verscheidene verblijfplaatsen van die eenheid. De informatie die ik kreeg via het Documentatiecentrum van het Leger (Evere), en via onderstaande website, was mij tenzeerste behulpzaam.

http://forumeerstewereldoorlog.nl/viewtopic.php?p=190907#190907

Militair dossier : de 'Relevé des Mutations' geeft de verscheidene verplaatsingen weer tijdens de campagne 14-18. Samengevat komt het neer op 6 maand instructie - 14 maand Jager te voet – 22 maand artillerie (Mortieren VAN DEUREN). Julien had dus 36 maand en 16 dagen 'durée de présence au front' en 5 maand en 25 dagen 'durée de présence à l 'arrière'

De heer Julien GALLE werd uitgenodigd om bij het jonge volkje van het tweede jaar A.S.O. te komen vertellen over zijn belevenissen aan het front, tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het 'waarom' (oorzaak en aanleiding) en het verloop van de oorlog was reeds behandeld geworden in de vorige les. Bedoeling was : de jeugd in contact te brengen met een getuige van die Groote Oorlog (getuigen die toen 'zeldzaam' begonnen te worden). Ze mochten vragen stellen en zo werden de verscheidene aspecten van die 'strijd te velde' belicht. Gifgas kwam eerst aan bod. Zoals bij vele oud-strijders was gifgas hét gevreesde wapen geworden dat heel dikwijls een nefast effect had op het verder bestaan van de overlevenden. Over die eerste gasaanvallen werd veel geschreven. Officieel wordt *22 april 1915 – Steenstraat* - aangeduid als 'eerste gasaanval'. Dat gas kwam uit flessen of containers. Nadien werden granaten met gifgas afgeschoten. Naarmate de oorlog vorderde, werd het afweermiddel – het gasmasker - meer en meer geperfectioneerd.

Iets over de gasaanvallen ... (op dat ogenblik was Julien bij de artillerie, nabij Nieuwpoort)

*... Toen (1917) begonnen de Duitsers met gas te **schieten**, en dat was eerst gas dat ze schoten hier, in Nieuwpoort, want als ze daarmee begonnen zijn, nietwaar, dan zag je dat gas drijven over de 'tranchées' (loopgraven) ; dat was gas dat ze afschoten en dat was precies rook die over de 'tranchées' zweefde. Ze moesten daarbij wachten tot de wind in de juiste richting zat, om zo'n gas af te schieten. Dat heeft niet lang geduurd, dat afschieten van die gasgranaten ... Natuurlijk werd daar seffens een middel gezocht om goede maskers te vinden ; dat waren dan van die 'hertjes' (hartjes) die ze hadden, van die 'hertjes' van maskers, maar dat trok op niet veel. Als je in dat gas zat, werd je er toch door aangetast. Dat (soort masker) was veel te flauw. Maar enkele weken nadien hadden ze onmiddellijk uitgevonden om 'dozenmaskers' te maken, maskers die in een doos zaten, en dat waren de goeie, alhoewel er daartussen ook slechte zaten. Maar het*

ARCHIEFJES

ging dan zò ver dat ze twee maskers gaven ; in geval het eerste niet goed was, kon je nog het tweede opzetten ... als je tenminste nog kon. Maar ja, je had toch nog altijd kameraden die, in geval jij het niet meer kon ... hij kon het nog doen ... zoals ik gevaren heb, in het 'doorkomen' ...

Het "doorkomen" was een courante term bij de oud-strijders en wijst hier op het eindoffensief van 28 september / 11 november 1918, waarbij de Ijzerstelling werd verlaten om de Duitsers te volgen tijdens hun terugtrekking.
Volgende mooie website geeft meer informatie over de gasoorlog ...
http://www.forumeerstewereldoorlog.nl/wiki/index.php/Gasoorlog#De_eerste_gasaanvallen_tijdens_de_Eerste_Wereldoorlog

In **LE FLAMBEAU** van 10 juli 1915 verscheen reeds publiciteit voor gasmaskers**.** (eig. archief)

In **L'EVENEMENT ILLUSTRE** van 9 september 1916 - een Franstalig blad dat in België verscheen onder Duits toezicht - was de voorpagina gewijd aan de 'stikgassen'. (eigen archief)

Wanneer opgeroepen ?

*Dat was op 20 juli 1915, en een beetje nadien zaten we tegen Cherbourg : **Octeville**, dat was een dorpje tegen Cherbourg, en daar zaten wij in de school zoals jullie hier in de school zitten. Daar werden we 'gedresseerd', maar drie maandjes nadien kwamen ze al af : "Wie wil naar het front gaan?" 't Is niet zoals nu (= 1970 – er is nog altijd de verplichte legerdienst) dat je een heel jaar ginder (= op de plaats van je legerdienst) moet 'mooschen' (West-Vlaams => hier in de zin van zich op een slordige manier van zijn taak kwijten) of twee jaar, zoals het ooit geweest is. Enige*

maanden nadien zaten we reeds in Diksmuide. We dachten dat we naar huis gingen, maar dat was mis ; als we hier aan de Ijzer kwamen, dat was wat anders.

Een mooi overzicht van deze opleidingscentra krijgen we via de website
http://www.pervijze.be/oudstrijders/teksten/opleiding.pdf

Over de opleiding in Frankrijk ...

... het was nogal een straffe opleiding want we hebben een keer moeten manoeuvers doen, ginder in de bossen, maar dat was ver buiten Cherbourg, volledig aan de buitenkant, en er stond ginder veel bos ... En we moesten daar manoeuvres doen maar ik had nog nooit geen slecht water gedronken, maar dan heb ik er gedronken uit de gracht, waar dat de 'puiten' (kikkers) in zaten en dat heel groen was ...

Was men verplicht onmiddellijk naar het front te gaan ?

Nee, zolang je in 'instructie' was, maar doordat er zoveel gevallen (= gesneuveld) waren ... In het begin, in de eerste jaren vielen (= sneuvelden) er machtig veel en overal, in ieder regiment, hadden ze mannen nodig om naar de 'tranchées' te gaan. En het was daardoor dat ze toen vroegen aan de mannen 'de bonne volonté' (= van goede wil = vrijwilligers) van naar de 'tranchée' te gaan. Ze zeiden niet 'naar de tranchée gaan', ze vroegen wie dat er wilde 'naar het front' gaan. Natuurlijk, jonge mannen zoals wij toen waren, als je nog maar goed achttien jaar bent ... Wij dachten dat we eerst een keer zouden mogen naar huis gaan, naar moeder. Dat was een tegenslag toen we daar aankwamen. Dat was wat anders! En als je dan zag hoe daar alles onder water zat, dat was mis gedacht.

Als je dan daar op het front komt, dan leer je eerst de verkenning doen van de 'tranchées' ... van een eind ver (= vanop afstand). Zij tonen dat eerst en vooral. Daar was zo'n sergeant, of een korporaal, die meeging met al die jonge gasten die aan het front gekomen waren om een beetje te leren verkennen. Was je daar zomaar ineens ingestoken geworden, dan zou je 'uit de lucht gevallen' zijn. En als je dan meeging ... als de tijd gekomen was dat je moest meegaan, dan staken ze je tussen de anderen allemaal ; maar na enige maanden was je dan op de hoogte. En als je er dan eens goed van gekregen had, dan leerde je snelst van al bij.

De cover van het Supplément à l'Album **"La Belgique en Guerre"** toont de Ijzervlakte.

Wanneer Julien – op 16 januari 1916 - bij zijn eenheid gekomen is (4e Jagers te voet), bevond die zich te Diksmuide, nabij de 'Petroleumtanks', niet ver van de Dodengang'.

Hoe diep zo'n loopgraaf was ...

Hoe diep? Dat was daar niet diep, dat was al 'boven de aarde' want ze konden daar niet in de grond gaan, dat stond daar allemaal onder water. Dat was niet diep, weet je, want dat was een natte streek ginder. Ze hadden dat allemaal onder water gezet. Je hebt daar misschien nog wel van gehoord, van die vent die aan de sassen stond in Nieuwpoort ... Die heeft heel de boel gered, want was hij er niet geweest, de Duitsers waren toch doorgegaan naar Frankrijk. Toen, zoals de Duitsers toen waren, dat kon niemand (tegen-) houden; het Belgisch leger ook niet. Van de Ulanen (= Duitse lansiers) die al

ARCHIEFJES

doorgekomen waren en over de Ijzer zaten, zijn er zeker enkele verdronken ... want als we 'doorgekomen' zijn in 1918 (= onze stellingen achter de Ijzer verlaten hebben), zaten er daar nog op hun paard.

Julien Galle legde uit dat hun stellingen aan de **spoorweg Diksmuide – Nieuwpoort** gelegen waren. Die spoorwegbedding vormde een soort dam. Tussen spoorweg en Ijzer was de streek onder water gezet.

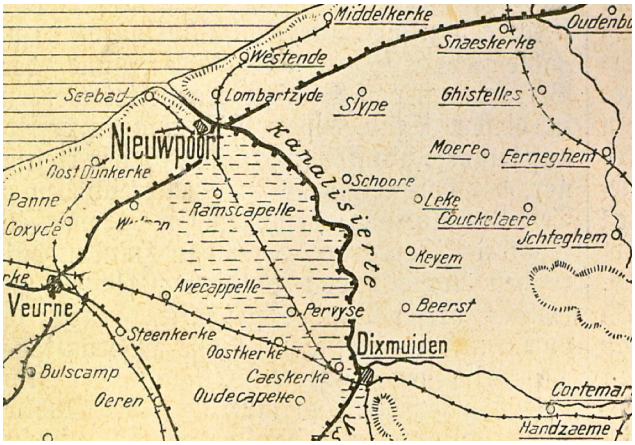

Hierboven : de situatie aan de Ijzer volgens de **Soldaten-Zeitung** van 4 januari 1915. We zien duidelijk de spoorweglijn in het 'Überschwemmungsgebiet'.(eig.arch.). Daarnaast : Datzelfde 'front' in het begin van de 21ste eeuw : de frontzate met overblijfselen van de 'abris'. De spoorlijn werd vervangen door een fietspad (eigen foto 2003).

Onze oud-strijder sprak dan over Nieuwpoort en het gesprek nam de richting van de Franse koloniale troepen.

Wat Julien hier vertelde, moet te situeren zijn in juli 1917, wanneer de Franse troepen rond Nieuwpoort worden afgelost door Engelse, dit met het oog op het offensief dat zal losbarsten langs de Ieperlee (kanaal Ieper-Ijzer), op het einde van diezelfde maand. Het wordt de **Derde slag om Ieper.**

Over Nieuwpoort en de Algerijnen ...

... Ik kan er niet opkomen, op die streek waar de Fransen laatst gevochten hebben, die ze hebben moeten opgeven ... met Bouhmedienne ... (denkt aan de Algerijnse bevrijdingsoorlog die leidde tot de onafhankelijkheid van Algerije - 1962) *... van Algerië, ja ... Wel dat waren al 'Algériens' die daar voordien zaten, hier in Nieuwpoort. Dat zat daar vol met 'Algériens' ; de Duitser had het niet gemakkelijk met die. Maar dat kwam zò ver dat de Engelsman ging doorkomen naar hier ... Ze zouden doorkomen maar dat was mis, de Duitser was hen voor. Wij zaten toen daar in de steenoven in Nieuwpoort ; wij moesten de steenoven bewaken. Wij zaten daar toen met de* ***'lansbommen'*** *... En die 'Algériens' trokken weg naar een andere streek van het front en de Engelsen gingen in de plaats komen. Ze komen daar veertien dagen lang, altijd maar in de klare dag, met hun wagens. Dat was niet zoals nu - dat is nu al met auto's - maar dat waren toen al van die 'caissons' (= munitiewagens) met de paarden eraan, met zes paarden ... En ze komen daar achter de straten gereden en ze 'klaaien' (uitkippen') daar in de grachten al die munitie uit, waar ze hun kanons gingen zetten ... Ze goten daar maar die caissons ... ze deden ze*

ARCHIEF

*los en ze goten ze uit. Maar de Duitsers hadden van die '**ballons captifs**' daar ... Hebben jullie dat nooit gezien ...?*

Le ballon-saucisse
Le Pays de France *– 20 juillet 1916*
(Eigen archief)

Van die 'saucisses' ?

Ik had verteld over mijn moeder die toen - als klein meisje - die ballonnen vanuit Proven kon zien hangen; ze waren in de volksmond gekend als *'ballons captifs'* en als *'saucisses'*.

*Ja, van die **'saucisses'**, zoals ze zeggen, ja. Wij noemden dat **'ballons captifs'** en er hingen er dikwijls nogal veel. Wel de Duitser hing daar ook in. Zij konden alles even goed zien als ik jullie hier voor mij kan zien zitten, met die 'jumelles' (= verrekijkers) ... zij konden dat zo goed zien wat er daar gebeurde. Maar ze lieten de Engelsen doen, ze lieten dat allemaal gebeuren. Nu, die 'Algériens' gingen daar weg omdat ze afgelost werden ; maar dat was allemaal 's nacht dat zoiets gebeurde. Maar dat was al geweten ... en tegen dat de Engelsen daar Nieuwpoort binnenkwamen, diezelfde nacht ... het scheelde geen haar of die sluizen waren gepakt, die **sassen** waar ze dat water loslieten ... Al die Engelsen werden daar geknipt, en de Duitsers zaten al redelijk ver. En de grenadiers - het regiment van de Belgen - lag juist in 'repos' (rust). En seffens (= onmiddellijk) moesten die grenadiers uit 'repos' en ... seffens naar ginder. Diezelfden avond was dat al 'gearrangeerd' (= in orde gekomen) zodat zij al hetgeen de Duitsers al gepakt hadden, teruggenomen hebben ... en met de bajonet op het geweer ... d'r in, hé! En de grenadiers hebben er dan nog hoeveel bij gepakt, van die Duitsers zelf. Maar ondertussen waren al die Engelsen weg. Natuurlijk dat waren er allemaal van de infanterie die gepakt waren, al degenen die van voren zaten ... De kanons , dat stond verder achteruit. Dat weten jullie toch ook wel ... die kanonnen stonden een heel eind achter het front. 't Waren maar juist de 'lansbommen' die in de 'tranchée' zaten, maar dat is maar nadien opgekomen, die lansbommen.*

'lansbom' = de vervorming van het Franse 'lance-bombe', een loopgraafmortier => bij uitbreiding van betekenis : de persoon die de lance-bombe bediende.

Hiernaast : Een 'lance-bombe' (loopgraafmortier) voorgesteld in LE FLAMBEAU (dec. 1915) (eigen archief).

Want ik ga je nu eens vertellen ...

En het ging over de winter van 1916-1917. Dat had ik ook gehoord van mijn eigen vader dat het een zeer strenge winter was. *Dat is de slechtste winter geweest van die vier jaar. De Belgische legerleiding had bijna geen soldaten genoeg om de loopgraven te bemannen omdat er zoveel zieken waren. Heelwat Fransen zijn er dan bijgekomen, soldaten die hier of daar in 'repos' waren en dan opgeroepen werden om de rangen aan te vullen.*

Af en toe was er een ogenblik stilte ; de tijd om even te slikken want tijdens zijn relaas kwamen traumatische belevenissen weer levendig voor de geest en verontschuldigde Julien zich met *:*
Dat komt dan op, hé!
Onze gastspreker vertelde toen over zijn wedervaren aan de Ijzer, waarmee hij – hoogstwaarschijnlijk - het stuk front tussen Diksmuide en Knokkebrug bedoelde, want ze ***gaan over de Ijzer***. De website *http://forumeerstewereldoorlog.nl/* geeft aan dat het **4de** regiment **Jagers te voet**, zich van 5 januari 1917 tot 27 januari 1917 aan de Knokkebrug bevindt, en van 27 januari tot 20 februari tussen de kilometerpalen 16 en 17. Volgens de "Relevé des Mutations", is Julien met verlof van 16 januari 1917 tot 24 januari. Op 13 maart 1917 wordt hij artillerist.

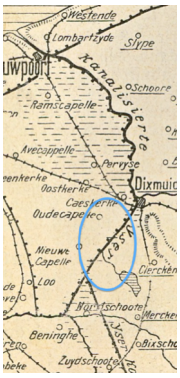

Bij zeer vochtige winters (foto's genomen in maart 2002) heeft het gebied op de rechteroever van Ijzer en Ieperlee geen onderwaterzetting nodig om eruit te zien zoals in 14-18. Links : de Ijzer met het gebied erachter (in de verte is de kerk van Woumen te bespeuren). Rechts: de Ijzer ter hoogte van de Knokkebrug.

Julien zei dat er in de weiden aan de overzijde van de Ijzer, veel lang lis stond. Hij maakte de vergelijking met het lis aan de boorden van de Damse vaart. Die weiden waren doorsneden door grachten. Op zekere **winterse, witte nacht** voerden de Duitsers felle beschietingen uit op de Belgische stellingen waar zij zaten. *Al die kanons die de Duits daar staan had, rond Diksmuide en overal, dat was er allemaal op gericht* (= op het gebied waar de Belgen hun voorposten hadden) *en ze vlogen 'dikke'* (= dicht opeen). *Jullie zitten hier dicht bij elkaar maar de obussen vlogen zo dik als jullie hier zitten. Als dat zo een half uur geduurd had, dat schieten, waren ze* (= de Duitsers) *ondertussen door dat lis gekropen en allemaal met een wit kostuum aan, zodat je ze niet kon zien. Ja, je zit daar zo achter enige zakjes weggekropen – je moest je daar niet tonen want dat waren juist enige zakjes die over de Ijzer lagen. Je werd daar dus overgetrokken ; als het gevroren had, was het met een soort slee, en als er geen ijs was, met een plank. Die plank, dat waren twee stukken kurk die in het water lagen en zo werd je overgetrokken. Dat was nog niet gemakkelijk. 'Je moest mekaar vasthouden met een stuk of drie, of anders lag je in het water'.* De Duitsers hadden een wit overtreksel waardoor ze moeilijker te bespeuren vielen. *'De Duitschers vlogen binnen in die postjes, in hun wit kostuumtje. Natuurlijk, zij waren niet 'mans' genoeg* (met te weinig manschappen), *en onze eerste linie lag juist achter de Ijzer. Die mitrailleuzen die achter de Ijzer stonden, mochten niet schieten, of ze waren allemaal weg , zowel de Duitsers als wij. We zaten daar met veertig man en wanneer dat alles voorbij was, schoten adjudant Doutry van Gent en ik daar nog alleen over.* Adjudant Doutry en hijzelf waren toen dus de weinige overlevenden die 's

morgens weer **over de Ijzer getrokken** werden. Julien zei dat die adjudant 'den dulsten' (= alles behalve een bangerik) was die hij aan het front gekend had. Diezelfde adjudant wilde hem voordragen voor een decoratie. *Galle, 't is door jou dat ik ook niet 'mee' ben* (= bij de doden ben). *Als we afgelost zijn en we komen in de kazerne, dan zal ik je proposeren voor een decoratie*. Hij behoorde op dat ogenblik nog tot het '4de Chasseurs' = Jagers te voet, d.w.z. *'voetvolk met bajonet en handgranaten'*. Juliens enige wens was echter over te gaan naar de 'lansbommen'. In de tranchées waren immers mortieren in gebruik die bommen afschoten zoals ook de vliegers dropten : bommen met *vlerken* (= vleugeltjes). Zulke minikanonnen, *dat ging met de 'elektriek' ; dat was met een dynamo, en je had maar op de knop te duwen – als ze gereed stonden – en ze waren vertrokken.*

Op 13 maart 1917 gaat Julien over naar het 9de regiment Artillerie (9de Batterij MVD = Mortier VAN DEUREN).

Deze tekening verscheen in **L'Evénément Illustré** (Franstalig weekblad in België onder Duits toezicht) van 11 november 1916 en heeft als ondertiteling : Batterie de mortiers en action dans une tranchée française. Die loopgraafmortieren waren het antwoord op de 'Minenwerfer' die de Duitsers reeds hadden in het begin van de oorlog.

De mortier Van Deuren was een geperfectioneerde versie en had het voordeel dat hij elektrisch ontstoken werd, maar - zoals Julien ook aangaf – het bleef 'een gevaarlijk spul'.

(Even **googlen** met 'mortier Van Deuren' !)

Over 'torpils', 'abris', en Diksmuide ...

De Duitsers zaten in Diksmuide met hun 'torpils' (bom afgeschoten met loopgraafmortier), in de 'abris' (= schuilplaatsen, bunkers) aan ***de Bloemmolens*** *(de bekende 'Minoterie'). Die bunkers hadden een opening waardoor die torpils gelanceerd werden. Als die tijdens de dag werden afschoten, zagen we die afkomen, zò groot waren ze. 's Nachts was er daar een wiek aan die brandde, een 'fusee' zoals ze zegden. Dan moesten we goed kijken waar ze zouden vallen en links of rechts springen. Waar die terechtkwamen, boorden ze zich eerst wat in de grond vooraleer te ontploffen. Die 'torpils' maakten ook enorme kraters.*

Geen enkele Belgisch soldaat van 14-18 die de beruchte 'Minoterie' (ofte 'Bloemmolens') van Diksmuide niet kende. Hier een foto uit **LE FLAMBEAU** van 21 augustus 1915. De foto zou genomen zijn doorheen een periscoop, gezien het constant gevaar van de Duitse scherpschutters. (eigen archief)

ARCHIEFJES

Als Julien in Diksmuide aan het front was - zo vertelde hij - dan stonden daar nog heelwat huizen overeind en sommige huizen waren aan de binnenzijde met beton versterkt om als observatietorentje te dienen. Zo konden zij met behulp van hun verrekijkers alles zien van wat in de loopgraven gebeurde. Zo waren er de versterkte *'abris'* in Stuivenkenskerke, *waar de soldaten in zaten. Dat was zo'n vierkantig gaatje waarlangs je moest in- en uitkruipen. Er zijn er daar veel geschoten geweest als ze erin kropen of als ze eruit kwamen ... dat ze dat zò goed konden zien. Zij hadden daar dus iets* (machinegeweer) *staan dat 'gepointeerd'* (ingesteld) *stond op die opening. Toen hebben de Belgen die toegang afgeschermd met zandzakjes zodat de 'ballen'* (= kogels) *daarin terechtkwamen.*

Niet alleen was het vechten tegen de vijand ; ook was het vechten tegen de vermoeidheid en tegen de koude. *Als je zo dagenlang in die tranchée zat en er werd gebombardeerd, dan viel er niet te slapen. En als je in die 'abris' kon kruipen ... dat waren eerst houten 'koten'* (= hokken), *bedekt met zakken. Die waren gemaakt van stukken balken die tegen elkaar geslagen waren, schuinweg. De een moest over de ander kruipen om erin te kruipen en als er dan zo'n obus in viel, dan zat je ginder op het einde ingesloten ; ze moesten dat dan opnieuw zien open te krijgen om je eruit te halen. Later – dat was toen al het eind van 1916, begin 17 – hebben ze dan 'abris' in beton gezet. In die koude winter van 16-17 hebben veel soldaten geleden van vervroren voeten, en je weet als je voeten vervroren zijn ... Dat was de slechtste winter van de ganse oorlog.*

In de loopgraven hadden ze ook last van ratten en klein ongedierte.

Zo te zien zaten de ratten in alle loopgraven. Dit is een tekening uit **L'EVENEMENT ILLUSTRE**, van 16 december 1916, een Franstalige illustratie die in België verscheen onder Duits toezicht. Jacht op ratten werd gemaakt met hond en bajonet. (eigen archief)

Rustperiodes ...

Soldaten hadden dus een bepaald aantal dagen aan het front (3 à 4 dagen) en dan werden ze afgelost door andere eenheden. Voor degenen die werden afgelost begon de periode van enkele dagen 'repos' (rust).

Als je uit de tranchee kwam moest je zoeken waar je kon binnengeraken ... ... in een koestal, of in 't varkenskot, boven de koeien ...

... Maar dat was nog geen rustperiode, weet je. 's Avonds werd je afgelost, natuurlijk als het donker was, en dan moest je iets gaan zoeken, soms ergens bij de boeren, om iets te vinden waar je kon in- of onderkruipen : een stukgeschoten huis, of iets dergelijks, om eronder te kruipen. Wel, je kroop erin maar 's anderendaags, 's avonds, moest je alweer naar de 'tranchée' en dan was dat om er te werken, om zakken te vullen. Dat moest allemaal gedaan worden, altijd maar 'tranchées'

ARCHIEFJES

bijmaken en vermaken (= herstellen) waar er geschoten was geweest. Dat moest dus weer aangevuld worden en dat moest allemaal 's nachts gebeuren. Zo, dat was dan zò dat je elke avond, elke nacht moest gaan om dat werk te doen. Je kreeg daar zo'n honderd zakjes met tweeën, en je moest die honderd zakjes gevuld hebben, want de korporaal stond erbij, of de sergeant stond erbij. De commandant was er niet bij, 't was maar de sergeant of de korporaal die erbij stond ... maar je moest ze gevuld hebben. De luitenant was daar ook niet te veel te zien. 't Was maar als er een 'attakske' (aanval) te doen was op een post, of het een of ander, dan was er daar een luitenant bij, of een adjudant. Anders zag je die niet. Natuurlijk, de luitenant was ook in de 'tranchée', zoals de commandant in de 'tranchée' was, maar die hadden iets speciaals voor zich, het was een 'abri spécial' voor hen. Zij hadden een plaats 'apart'. 't Was maar de sergeant en de korporaal die tussen de soldaten zat.
Wel, als het appel geblazen was, dan lazen ze de orders af. Je moest dus uitkomen overal waar je zat, in een koestal, of in 't varkenskot, boven de koeien ...
Later hebben ze barakken gezet achter het front want te veel soldaten werden ziek van in die koten te liggen. Je kan denken, je komt daar 's nachts in de regen – kletsnat – en je moet daar in een kot gaan liggen ... dan ben je tegen 's morgens versteven van de kou. Dan hebben ze dus barakken gezet te lande, in de weiden, voor de soldaten. Ze zetten daar een 'stoof' (= kachel) *in.*

Frans ...

Wat ook even ter sprake kwam, was de taal waarin de bevelen werden gegeven. Dat het Nederlands (A.N.) in onze gewesten geen algemene omgangstaal was, hoeft geen betoog en – zoals honderd jaar ervoor – was Frans de taal om zich op te werken in leger en administratie. De Franstalige officieren waren dus meestal Vlaamsonkundig, wat toch af en toe spanningen met zich meebracht ...

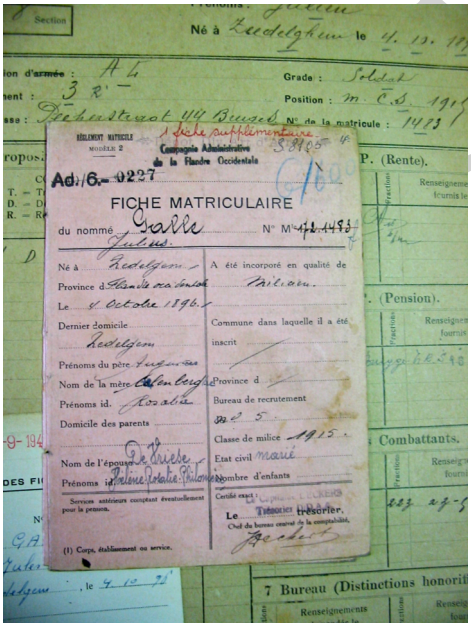
Section
Né à Zedelgem le
Grade : Soldat
Position : M. C.S.
N° de la matricule : 1473
Ad. 6 — 9227
FICHE MATRICULAIRE
du nommé Galle
Julius
Né à Zedelgem
Province de Flandre Occidentale
Le 4 Octobre 1896
Dernier domicile Zedelgem
Prénoms du père
Nom de la mère
Prénoms id.
Domicile des parents
Nom de l'épouse
Prénoms id.
A été incorporé en qualité de Milicien.
Commune dans laquelle il a été inscrit
Province d
Bureau de recrutement
Classe de milice 1915
Etat civil marié
Nombre d'enfants
Le Trésorier.
(1) Corps, établissement ou service.
7 Bureau (Distinctions honorif
Renseignements

Tot de Eerste Wereldoorlog was het gebruik van de Nederlandse taal praktisch onbestaand in het Belgisch leger. Het volstaat militaire dossiers uit die periode te raadplegen om tot die vaststelling te komen. Op het eind, en na de oorlog komt daar een kentering in.

... en verstond je die commandant?

Jawel. Weet je wat dat was ... als je iets had dat niet in orde was, dan riepen ze er een Vlaming bij die Frans kende. Als je bij voorbeeld iets moest vragen aan de commandant, als je uit de 'tranchée' was - 't was alle dagen dan rapport, hé, om elf uur - en je wilde iets vragen, dan moest je eerst rapport aanvragen aan de eerste-chef, en dan moest je om elf uur bij de commandant komen en ze riepen dan je naam af, en als je iets mocht zeggen, en de commandant was een Waal, dan moest er een Vlaming bijkomen en die moest het hem dan uitleggen ... Toendertijd, hoeveel jongens waren er die Frans kenden? Dat was niet zoals nu (1970). Al die kinderen leren een beetje Frans op school, ze kunnen zich toch een beetje 'explikeren' (=

verstaanbaar maken), of ze verstaan iets ... Maar toen waren er veel van die jongens, en vooral van die 'buitenjongens' (van het platteland), die daar niets van verstonden. Maar dat was altijd hetzelfde, 's avonds, als die orders werden afgelezen. Dat was altijd hetzelfde liedje ! Ze riepen dan allemaal : Pour les Flamands, la même chose! *Versta je, dat was altijd hetzelfde liedje, en je hoorde daar niets anders. En men bekommerde zich daar niet om, dat was afgelezen en dat was gedaan.* Pour les Flamands, la même chose! *En je stond daar te blinken !*
Maar, jongens, dat heeft daar zo lang niet meer geduurd, weet je, dat begon in hun schoenen te zitten (werden het beu). Het kwam al met een keer dat ze het op een akkoordje gooiden. 't Was 's avonds tijd ... Om zes uur was er appel, hé, en je moest gereed staan om naar de 'tranchée' te gaan. Dat was nu te zien wanneer het donker was want je mocht daar maar naartoe gaan als de klaarte weg was, want anders zou je daar iets gekregen hebben onderweg - en de sergeant zei : Gereed om naar de 'tranchée' te gaan ... Maar ze bleven daar staan ; er was geen één die 'bougeerde'. Zo ze gingen niet. En ze riepen : Waarom willen jullie niet gaan? Zolang de orders niet afgeroepen worden in het Vlaams en in het Frans, gaan ze niet meer naar de 'tranchée' ... Natuurlijk, dat werd onmiddellijk gemeld aan het 'Quartier Général' ... Ja, ze konden ze niet aflossen in de 'tranchée', en ze wilden niet gaan. En wat konden ze doen, en zoveel? Als er maar één is, ze kunnen hem pakken ... of tien ... Ze zouden algauw de gendarmes doen komen en ze doen weghalen en binnensteken ... daar zaten ze niet mee in. Maar als dat een heel regiment is, dat kunnen ze niet ... En vooral dat ze hun soldaten zo nodig hadden. Maar dat was nu een dag of veertien nadien, dat was in het Frans en in het Vlaams dat ze afgelezen werden. Dat was dan gedaan.
En op het einde van de oorlog was het beter ?
Bah ja, dat begon vlug te veranderen. Lijk nu, als je nu (1970) gaat voor je legerdienst ... het zijn nu de jongens die moeten vragen wat ze willen hebben : in 't Vlaamse regiment of in 't Waalse regiment ...

Eén van de slechtste momenten die Julien beleefd heeft *…*

De slechtste nacht die ik meegemaakt heb, dat was daar in Diksmuide, zoals ik daar verteld heb, als we nog met twee overschoten. En een ander slechte dag is geweest als we 14 dagen vòòr het offensief ging beginnen (eindoffensief 28 september 1918), al die bommen naar de tranchee moesten dragen in een zak, 's nachts, over de velden, tot op 100 meter van de Duitsers. Die zaten achter de weg, een kasseiweg met aan weerszijden grote bomen, achtkante bomen (populieren).
Na 14 dagen ging het offensief beginnen ... In het begin ging dat goed, tot in Beitem, en dan lag dat weer stil. Dat heeft dan 14 dagen stil gelegen eer dat we er weer aan begonnen zijn. Maar dan heeft het hele dagen geregend en konden ze niet meer weg : er moesten bruggen gelegd worden, alles kwam onder water, de wagens en de kanons zaten in het slijk want dat is ginder geen grond zoals hier. De grond hier, dat is allemaal zand maar ginder zaten we in de zware modder.

ARCHIEFJES

Nog iets over de 'lansbommen'…

De 'lansbommen' bemanden toen een kleine loopgraaf juist achter de eerste linie *: een lijntje achter de eerste linie. Dat waren speciale 'abris' die ze daar plaatsten om die mortierbommen te stockeren, want ze waren teer (gevoelig) van te springen, die bommen, dat waren gevaarlijke !'* Julien Galle vermeldde hier de nieuwe mortier van de Belgische generaal van de genie : VAN DEUREN (mortier Van Deuren, of 70/85). Hij kon het goed uitleggen …

Het mooiste document om die 'lansbommen' te illustreren vond ik in het souvenirboek van Fr. Justin cfx (Zie ***Getuigenissen Frère JUSTIN****).*
"N° 29 => zijn de bomwerpers die hun toestel onderzoeken om binnen enkele ogenblikken hun 'bommenmande' boven de hoofden van de Duitsers neer te laten. Ze doen zulks geheel kalm weg, 't is immers hun stiel."

Dat zijn van die grote bommen zoals ze smijten met de vliegers, met die vlerken (vleugels) aan. Er zit daar zo'n tube op, van zò lang, en die bom is hol van binnen, waar dat je moet je 'charge' (= lading) insteken, je poeier (= buskruit) … dat zit al in zakken, hé … En er zitten daar zo'n draden aan, van die elektrische draden … en dat is al met knopjes - lijk van die 'sluiters', dat ze zeggen, om de draad vast te klemmen - en je trekt dat door dat gat daar, en je maakt dat dan vast aan de draad van de dynamo. Zo, de sergeant of de korporaal zit dan achter die zakjes en als jij gedaan hebt daarmee, moet je dan roepen en hij duwt op dat knopje … en de bom is weg … de lucht in !

Vliegtuigen…

Aan het front hebben zij niet zoveel last gehad van vliegtuigen (eendekkers en tweedekkers). Wel waren ze af en toe getuige van luchtduels. *… een Engelsman en een Duitser, dat heeft daar wel een uur geduurd, altijd maar boven elkaar, en rikketik … Dat bleef duren. En plots die Duitser stond in brand en je zag hem er mooi uitspringen, uit zijn machine. Maar die Duitser, door de wind, viel nog in de tranchee van de Duitsers. Maar je kan begrijpen … van zò hoog, als hij neerkwam, er schoot zeker niet veel meer van over. Je zag hem mooi naar beneden komen en ronddraaien, maar zijn vliegmachine vloog bij ons juist in ons lijntje, want als ze misschien tien meter dichter had gelegen, dan lag ze juist op het magazijn waar al die bommen in zaten, en … als dat de warmte voelde … ze vlogen in de lucht.*

Tekening (zonder vermelding van naam) verschenen in het weekblad **'L'Evénement Illustré'** van 15 april 1916 (p.286) met als titel 'Combat dans les airs'.
Zie **Frère Justin**, foto's 72 en 73 en de bijhorende commentaar.

En had hij geen parachute?

Ja, we hebben er dikwijls zien uitspringen maar, ik denk, zoals zijn machine volledig in brand schoot dat alles geheel verbrand geweest is en dat hij er zo uitgesprongen … uitgevallen is. Die machine was al aan het vallen als je er hem zag uitkomen. Was die machine toen reeds kapotgebrand dat hij er zò kon uitvallen, dat konden we niet zien. Je kon dat niet zien op zo'n hoogte, want ze zaten heel hoog. Er is er een die niet ver van hier woont - dat was een

ARCHIEFJES

maat die ook bij mij was, Ketelaere – en als die machine opgebrand was , is die gaan kijken en hij vond nog zijn 'horloge'. Zijn 'horloge' moet dus binnengelegen hebben, in die machine, maar ze was kapot natuurlijk. Maar hij had toch die horloge en dat was van die vlieger.

En hoe was de bewapening van die vliegtuigen?

Van die tweedekkers? Dat was al met 'mitrailleuzen'. De vliegvelden, dat was meer achter het front gelegen. Soms 's nachts waren er vliegers die hier of daar gingen bommen smijten. Dat waren geen vliegers zoals nu ; dat waren meestal van die vechters : tweedekkers, of van die hele lichte, ééndekkers, waarmee ze zo op elkaar schoten. De Duitsers hadden ook maar zulke vliegtuigen. Dat was niet zoals in de laatste oorlog ...

Getroffen …

Op de vraag of hij ook getroffen geweest was, antwoordde Julien:

Als we in de oorlog doorgekomen zijn (september 28 – 11 november 1918), ben ik erg getroffen geweest van gas en - zoals ik verteld heb - indien we geen twee gasmaskers hadden gehad, dan zat ik hier niet meer. Ja, dat is waar. Er is er een van Oostakker ... hij zag me liggen, ik had geen adem meer. Dat was tegen Beitem. En zoals ik een van de kinderen heb horen zeggen ... dat ze veel obussen schoten met gas ... dan hoorde je bijna niets anders meer. Op het einde van de oorlog 14-18, alle munitie, al de bommen of de obussen dat ze schoten, dat was al met gas ... en dat waren 'kwaaie' (kwade, gevaarlijke). Dat was van het slechtste gas dat bestond.

Inderdaad, in het militair dossier van Julien staat : gewond in **Zarren** (niet zò ver van Beitem) in 1918.

Om te besluiten ...

Julien was ook nog actief in de Tweede Wereldoorlog, als militair en als weerstander. Foto genomen rond 1945.
V.l.n.r. Maurice NOTE - Julien GALLE – Adjudant KETELS en (naam niet bekend)

... t' Is te hopen dat jullie dat nooit moeten beleven, ik zou dat van ganser harte wensen want dat zijn wrede, wrede dingen, en nu (1970), met al wat er nu is, zou dat nog veel slechter zijn ... met hetgeen ze nu uitgevonden hebben.

Toen was dat allemaal gas, nietwaar, op het laatst van de oorlog en kijk, ik ben er invalide van. Ik heb al veel afgezien (geleden) in mijn leven ook, weet je. Ik heb hier zes maanden in het hospitaal gelegen als we doorgekomen zijn, hier in het Minnewater. Ik heb daar zes maanden in gezeten, want toen zag ik er maar flauw uit ... Maar je mag geloven dat, als je daarvan gepakt bent, dat je gans je leven veel afziet ...

ARCHIEFJES

Dat was het einde van een lesuurtje geschiedenis dat de jeugd van 1970 in contact bracht met een oud-strijder van de Eerste Wereldoorlog. De heer **Galle** was toen 74 jaar. Het jaar daarop, op 1 september, overleed hij. Een getuige van **de Groote Oorlog**, was niet meer.

Op bezoek bij de heer en mevrouw **Georges GALLE**, op een 'steenworp' van de **O.-L.-Vrouwkerk**, en van de **'Frères'**, de school waar ik het grootste gedeelte van mijn bestaan heb doorgebracht, en waar Julien de jeugd toesprak.

Een eeuw na die 14-18-tragedie mocht een getuigenis als die van **Julien Galle** niet verholen blijven en zoals ik gedaan had voor de **Getuigenissen** van andere oud-strijders, nam ik contact op met de familie en kwam aldus terecht bij de heer en mevrouw Georges GALLE - zoon en schoondochter van onze oud-strijder – en wonende nabij de O.-L.-Vrouwkerk. Ze haalden nog enkele souvenirs boven (eretekens en getuigschriften 14-18) en Juliens belevenissen tijdens W.O. II werden ook nog even belicht. Mevrouw GALLE - een bekend figuur in de Brugse kantwerksterwereld – had Juliens medailles op een van haar kunstwerkjes geschikt.

Moge dit **'Archiefje'** een mooi aandenken zijn aan vader en grootvader JULIEN, oud-strijder 14-18.

Met dank aan de familie Georges GALLE voor de bijkomende informatie.

Dank aan het Documentatiecentrum van het Leger (Evere) – Adj. X. Van Tilborg – waar ik het militair dossier mocht inkijken en kopiëren.

M.V. 2014

ARCHIEFJES